

Od Redakcji

Ostatni tom „Problemów Polityki Społecznej” wydany w 2014 r. zawiera artykuły poświęcone dwóm przewodnim tematom: problemom ludnościowym oraz zagadnieniom pracy socjalnej i pomocy społecznej.

Przed rozpoczęciem lektury artykułów zachęcamy Czytelników do zapoznania się z wywiadem, jaki przedstawiciele redakcji i Rady Programowej przeprowadzili z Panem Profesorem Antonim Rajkiewiczem – nestorem polskiej nauki o polityce społecznej, założycielem Zakładu Polityki Społecznej UW, który przekształcił się w Instytut i jest obecnie współwydawcą „Problemów...”. Impulsem do tej rozmowy był jubileusz 45-lecia Instytutu Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego, ale dotyczy ona przede wszystkim oceny polskiej polityki społecznej w okresie powojennym oraz kierunków rozwoju nauki o polityce społecznej.

Problematyka ludnościowa jest obecna we wszystkich trzech działach, w jakich zamieszczamy artykuły – w „Studiach”, „Z warsztatów badawczych” oraz w „Polityce społecznej w praktyce”. Problematyce migracji poświęcone są artykuły Justyny Łukaszewskiej-Bezulskiej, Doroty Kałuży-Kopias i Marty Rostropowicz-Miśko. Pierwsza z autorek przeprowadziła przegląd i analizę koncepcji teoretycznych, które ukazują i wyjaśniają zależności między kapitałem społecznym a zagranicznymi migracjami zarobkowymi. Jest to studium teoretyczne, w którym autorka szczególną wagę zwraca na rolę sieci migracyjnych oraz enklaw etnicznych, a zatem proponuje przede wszystkim socjologiczne podejście do problemu badawczego. Studium demograficznym jest natomiast artykuł Doroty Kałuży-Kopias. Autorka zajmuje się analizą ruchów migracyjnych i atrakcyjności migracyjnej wielkich miast w Polsce, wskazując na różnice pod tym względem między pięcioma wybranymi miastami. Zagadnienia poruszane w artykule są niezwykle ważne, gdyż w Polsce od pewnego czasu obserwujemy proces dezurbanizacji. Do migracji zagranicznych wracamy w raporcie z badań demograficzno-socjologicznych, jakie Marta Rostropowicz-Miśko przeprowadziła na Opolszczyźnie wśród młodych mieszkanki tego regionu, które pracują za granicą. Prezentowane badania ukazują związek między wyjazdami zagranicznymi młodych kobiet a ich planami matrymonialnymi i prokreacyjnymi – młode imigrantki nie pla-

nują posiadania dzieci w najbliższej przyszłości. Masowa skala emigracji młodych ludzi (w tym kobiet) ze Śląska Opolskiego pogłębia trudną sytuację demograficzną w tym regionie. O projektach działań mających ograniczyć niekorzystne trendy demograficzne na Opolszczyźnie piszą Robert Rauziński i Kazimierz Szczygielski w artykule, który publikujemy w dziale „Polityka społeczna w praktyce”. Przedstawiają w nim sytuację demograficzną w regionie oraz omawiają założenia regionalnego programu określanego jako „Specjalna Strefa Demograficzna”. Jest to oryginalny i innowacyjny projekt kompleksowej polityki regionalnej, w której bardzo silnie powiązано politykę ludnościową z polityką społeczną.

Problemy Opolszczyzny związane są nie tylko z zagranicznymi migracjami, ale i – również w związku z nimi – ze sferą prokreacji i procesem starzenia się ludności. I właśnie tematyce rozrodzności oraz wyzwań związanych ze starzeniem się ludności poświęcamy dwa inne artykuły dotyczące zagadnień demograficznych. Płodnością zajmuje się w swoim studium demograficznym Piotr Szukalski, ukazując regionalne zróżnicowanie zachowań prokreacyjnych w Polsce. Na podstawie analizy zmian rozkładów cząstkowych współczynników płodności w latach 1991–2012 autor analizuje przestrzenne podobieństwa i różnice pod względem wieku najwyższej płodności kobiet, co pozwala na wskazanie regionów, dla których mieszkanki charakterystyczne jest wcześniejsze lub późniejsze macierzyństwo. Z kolei temat starzenia się ludności podejmuje w tym tomie naszego czasopisma Jan Pakulski – polski uczoney od wielu lat pracujący w Australii. Jego artykuł pokazuje, jakim wyzwaniem dla społeczeństw jest starzenie się ludności, od czego zależą możliwości reakcji na tę tendencję demograficzną, oraz przedstawia australijski plan „czterech P”, którego celem jest spowolnienie procesu starzenia się ludności i ograniczenie jego niekorzystnych konsekwencji. Profesor Pakulski proponuje Polsce skorzystanie z niektórych australijskich rozwiązań i zarazem przestrzega nasz kraj przed staniem się „drugą Japonią” w zakresie polityki wobec starzenia się ludności.

Drugi blok tematyczny niniejszego tomu „Problemów..” obejmuje – jak już wspomniano – pracę socjalną i pomoc społeczną. Zagadnieniom tym są poświęcone trzy artykuły, autorstwa Tomasza Kaźmierczaka, Lucjana Misia i Izabeli Marzec. T. Kaźmierczak przekonuje w swoim artykule do zmiany paradygmatu pomocy społecznej jako elementu systemu zabezpieczenia społecznego. Dowodzi, że z dwóch funkcji pomocy społecznej – kompensacyjno-protekcijnej i promocyjno-rozwojowej – tylko ta pierwsza odpowiada logice zabezpieczenia społecznego. Funkcja promocyjno-rozwojowa nie mieści się w tej logice i jest, w obecnym systemie instytucjonalnym, skazana – niesłusznie – na marginalizację. Autor jest zwolennikiem autonomizacji tej funkcji poprzez stworzenie nowych ram prawnych i nowych rozwiązań instytucjonalnych. Innego typu zmian w zakresie pracy socjalnej oczekuje L. Miś. Autor ten wskazuje w swoim artykule na nadmierną feminizację zawodu pracownika socjalnego, co powoduje trudności w prowadzeniu pracy socjalnej z mężczyznami. Zwiększenie zatrudnienia mężczyzn w tym zawodzie przyniosłoby większą różnorodność wewnątrz grupy pracowniczej, lepsze dopasowanie możliwości pracowników socjalnych

do potrzeb klientów, podwyższenie prestiżu zawodu. I. Marzec – w trzecim artykule należącym do omawianego bloku tematycznego – przedstawia wyniki własnych badań empirycznych prowadzonych w środowisku pracowników socjalnych z województwa śląskiego. Przedmiotem jej badań był poziom zaangażowania organizacyjnego i sukcesu zawodowego pracowników socjalnych. Autorka pytała także o powiązania między zaangażowaniem organizacyjnym badanych pracowników a ich sukcesem zawodowym. Badanie to wzbogaca naszą wiedzę o pracownikach socjalnych w Polsce o elementy ważne z punktu widzenia teorii organizacji i zarządzania.

Zapraszamy też naszych Czytelników do zapoznania się z recenzjami dwóch książek polskich autorów, które, nie dotycząc bezpośrednio polityki społecznej, wskazują na możliwości rozwoju badań w naszej dyscyplinie z wykorzystaniem teorii i warsztatu badawczego nauki o politykach publicznych oraz zawierają przykłady wielodyscyplinarnego podejścia do kategorii obywatelstwa.